

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

ויצא

אור

ברית כרותה לשפתיים:

בראשית פרק לא (לב) עם אשר תמצא את-אלהיה לא יחיה נגד אחינו הפרילה מה עמדי וקחילה ולא ידע יעקב פי רחל ונבתם: ובפרק לה פסוק (טז) ויסעו מבית אל ויהי עוד כברת-הארץ לבוא אפרתה ותלד רחל ותקש פלדתה: (יט) ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם: ובפרשת ויחי פרק מה פסוק ז ואני בכאי מפדן מתה עלי רחל בארץ פלען בדרך בעוד כברת-ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם:

נטל אותה אותו יצר הרע וקטרג בה בשעת הספנה. יעקב אמר (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיה לא יחיה. ואף על גב שהוא לא היה יודע, נטל אותו דבר אותו שטן שנמצא תמיד אצל בני אדם. ועל זה שנינו, לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן, משום שנטל אותו הדבור ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שכן מלה של חכם או מלה של צדיק, ועל שני אלה נענשה רחל ע"כ.

לפי דברי הזוהר מבאר כיצד ומדוע הקללה פועלת הרי אם אדם צדיק אינו צריך להינזק? ולכך משיב כיון שיש את המלאך שברגע שיצאה הקללה מפיו לוקחה ומעורר קטרוג על המקלל או המקולל בשעת סכנה, ולכן רחל מתה בשעת סכנה שזה שעת לידת בנימין וזה היה כמה שנים אחרי שיעקב אמר "לא יחיה" ללמדנו שאותה קללה נשמרת עד לשעת הסכנה ונענש האדם. וכך מצאתי מפורש בפסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) בראשית פרשת ויצא פרק לא פסוק לב לא יחיה. וכתוב ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה (בראשית לה יט), וכתוב ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל (שם מה ז), עלי הגרמת קללה: והוסיף על כך וכן כתב השל"ה שער האותיות אות שי"ן שתקפה כח. וכן ראוי שלא יקלל אשתו, שהרי הזכר הוא פלגא דגופא (זהר ח"ג דף ק"ט ע"ב), ושניהם כאחד הם אדם שלם, ואם מקלל אותה נמצא מקלל עצמו. וכ"כ מרן החיד"א בציפורן שמיר סימן יא אות קפ"ג והוסיף וכן לא יקלל לשום אדם כי הוא חלק אלוה כביכול ונמצא מוגדף כלפי מעלה ח"ו.

וביאר את טעם הדבר להשפעת הקללה בספר החינוך מצוה רלא בהקדם המבואר בב"ק צג ע"א אמר רב יצחק אל תהיה קללת הדיוט קלה בעיניך.

שאלות:

א) הקשה ר' חיים פלטיאל שם, וכן הריב"א עם אשר תמצא אלהיך לא יחיה. פרש"י ומאותה קללה מחה רחל בדרך. וק' שהרי לא מצינו שמצא לבן את התרפים וא"כ למה נענשה רחל מאותה קללה הרי אמר עם אשר תמצא? ב) עוד מהו הלשון מתה עלי האי היא מתה גם לבניה?

מנהג העולם:

נקדים ונאמר כי מנהג העולם שאינם מייחסים חשיבות כיצד מדברים ובפרט בשעת כעס פותחים את פיהם לרעה ומאחלים לאשתו או לבני ביתו או לחברו דברים רעים ויש גם שמקללים עד שהופך לדבר שבשיגרה, ואף גם זאת גם פעמים שאומר על עצמו שיחיה לו כך וכך אם זה לא נכון וכדומה, ודבר זה נובע מחוסר חשיבות שמייחסים למה שמוציאים מפיהם, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו עד כמה חמור הדבר ועד כמה הנזק שגורמים להם ולבני ביתם בדיבורים כאלו כי ברית כרותה לשפתיים כאשר נבאר ולכן שומר פיו ולשנו מדבר רע שומר מצרות נפשו ובני ביתו.

חומרת הפותח פיו לשטן:

ובזה נבוא לביאור פרשתנו כתב רבנו חיים פלטיאל לתרין על קושינו וז"ל וי"ל משום דאמ' קללת חכם בא לו על תנאי. וכן כוונת פרש"י זו קללה ועי"ז מתה רחל, מכאן שאל יפתח פיו לשטן, וברית כרותה לשפתיים. שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. וכתב בזוהר בפרשת וישלח דף קע"ה ע"א וז"ל ומנלן דבגיניה דיעקב הוה דכתיב (שם מ"ח) מתה עלי רחל, וכו' רבי יוסי אמר, פתוב (משלי כז) קללת חנם לא תבא, ובארוהו לו ב"א"ו. שאם קללת צדיק היא, אפלו שלא התפונן בה, פיון שיצאה מפיו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

(ויקרא יט יד.) לא תקלל חרש, ומכאן למדנו שיש איסור מן התורה לקלל שום אדם מישראל, ופרט לנו הכתוב בחרש (כלומר, דיבר הכתוב דווקא בחרש ולא בכל אדם), להשמיענו שאף על פי שהוא חרש ואינו שומע ואינו מצטער על כך שמקללים אותו, מכל מקום אסור לקללו, ויש לשאול מדוע יש איסור אחרי שאינו שומע ולא מצטער, הרי ידוע המש שהביא המגיד מדובנא לאדם שהי לו שני בנות בוגרות שלא רצו להשתדך איתם אחת מפני שהיית מאוד מכוערת ואחת מפני שהיית מקללת, אמרו יש שדכן מיוחד שיודע תמיד למצא שידוכין, הלך אליו וסיפר לו את צרתו אמר לו השדכן יש לו שידוכים, למכוערת שידך עיור ואמר לו שהיא מלכת היופי ושמה בשידוך, ולמקללת שידך חרש ואמר לו שהיא כל הזמן מברכת אותו ושמה, וכך היו בשלום עד אשר הזדמן רופא וריפה אותן והתגלה האסון. הרי שחרש יכול אפילו לשמוח בקללות מפני שחושב שמברכים אותו ומדע אסור? התשובה לכך כמבואר בזוהר שאותה קללה אינה נעלמת וממתינה לעת סכנה ומתקיימת או המקלל ניוזק מהקללה ולכן אין קשר בין התייחסות המקולל לאיסור הקללה. ולפיכך גם אסור לקלל שום אדם מישראל, אף על פי שאינו שומע שמקללים אותו כגון כשהוא ישן, משום שאין הוא גרוע יותר מן החרש, שאינו שומע בכלל.

לא יקלל האדם את עצמו:

עוד מבואר במסכת שבועות דף לו ע"א והמקלל עצמו וחבירו כו'. אמר רבי ינאי ודברי הכל. עצמו, דכתיב רק השמר לך ושמור נפשך מאד, כדברי אבין אמר רבי אילעא, דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. מבואר שאסור לקלל עצמו משום השמר ושמור נפשך, משמע שכאשר מקלל עצמו גורם נזק לעצמו כי ברית כרותה לשפתיים, וכתב בבח"ח יו"ד סימן קט"ז ס"ק קה לא יקלל האדם את עצמו כי יש מלאכי חבלה הנקראים אוררי יום שעונים אמן ומעלין אותה אל הנחש למעלה וכו' כמ"ש בזוה"ק. צפורן שמיר סימן יא אות קפ"ח. וגם לא יקלל את חבירו כי אליו תשוב, רש"י סנהדרין דף מ"ט ע"א, שמירת הנפש או רכ"ח. והוסף בס"ק קו תלתא אינון גרמין בישא לגרמיהו, חד מאן דלייט גרמיה וכו' הקדמת הזוהר

וז"ל אף על פי שאין בנו כח לדעת באי זה ענין תנחום הקללה במקולל ואי זה כח בדבור להביאה עליו, ידענו דרך כלל מכל בני העולם שחוששיין לקללות, בין ישראל בין שאר האומות, ויאמרו שקללת בני אדם, גם קללת הדיוט תעשה רושם במקולל ותדביק בו המארה והצער. וכו'. ואפשר לנו לומר לפי עניות דעתנו, כי בהיות הנפש המדברת שבאדם חלק עליוני, וכמו שכתוב [בראשית ב', ז'] ויפה באפיו נשמת חיים, ותרגם אונקלוס לרוח ממללא, נתן בה כח רב לפעול אפילו במה שהוא חוץ ממנה, ועל כן ידענו ונראה תמיד כי לפי חשיבות נפש האדם ודבקותה בעליונים כנפש הצדיקים והחסידים, ימחרו דבריהם לפעול בכל מה שידברו עליו עכ"ל. היות ולדיבור יש כח עצום. על ידי דיבור יכול אדם לקדש אשה ולהפוך אותה לאשתו לכל החיים, עד שימות או ייתן לה גט. בדיבור אפשר להקדיש את רכושו לבית המקדש, והרכוש הופך לקדוש מייד.

המקלל אביו ואמו:

ויסוד זה על כוח ההשפעה בקללה ניתן ללמוד מדין מקלל את הוריו שכתוב בשמות פרשת משפטים פרק כא פסוק (יז) וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: כלומר מי שמקלל את אבא שלו או אמא שלו, ושני עדים שמעו אותו ומעידים על כך בפני בית הדין, בזמן שבית המקדש היה קיים היו לוקחים כזה אדם ומענישים אותו בעונש החמור ביותר עונש מוות. לכאורה אפשר לשאול מה עשה אותו בן שקילל את הוריו, הוא בסך הכל אמר כמה מילים. להורים שלו לא קרה שום דבר אחר? ויותר מכך הם בוודאי יצטערו צער עצום אם יענישו את הבן שלהם בעונש מוות, הרבה יותר מהצער שהצטערו כששמעו אותו מקלל אותם. אז למה נותנים לו כזה עונש חמור? התשובה היא שקללה זה לא "כלום", לקללה יש משמעות. יש לה השלכות. הגם שלא תמיד רואים מיד אבל אותה קללה אינה נמחקת או נעלמת אלא כמ"ש הזוהר שבגלל הקללה מעורר קטרוג ובעת סכנה היא מתבצעת ואין לו תקנה על מעשיו בגדר המעוות לא יוכל לתקן.

לא תקלל חרש:

כמו כן מבואר במסכת שבועות דף לו ע"א והמקלל חבירו, דכתיב לא תקלל חרש ע"כ. וכן כתוב

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אסור לקלל ולכנות את בנו בדבר טמא או רשע וכדומא:

הדברים המורים שבעתיים כשהם בין בני משפחה. הורים שמקללים את הילדים שלהם מתוך כעסם זה דבר חמור מאוד. אני מכיר באופן אישי אדם שקילל את בנו שימות, והקללה אכן התקיימה בו. הצער שהצטער אותו אב על השמות שיצאה מפיו אי אפשר לתאר אותו. יתירה מזאת, גם את עצמו אסור לאדם לקלל, ואפילו לא בטעות. חכמנו זכרונם לברכה אומרים "ברית כרותה לשפתיים". ולכן כתב בספר חסידים סימן תעט כתיב (משלי כ"א כ"ג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, מזהיר כל אדם שלא יכנה את בנו בדברים של גנאי וכדומא, כגון לא יאמר לבנו חתול או כלב קטן או תואר של רשע כי זה מסוכן להשפיע על הילד.

המקלל מתקלל:

ואמרו בגמרא במסכת סנהדרין דף מה ע"א כל הקללות שקלל דוד המלך את יואב בן צרויה, נתקיימו בזרעו של דוד. ולמד מכאן בספר חסידים, שלפעמים אף שהקללה לא באה על חינוס, שהרי דוד המלך כדן עשה שקילל את יואב, מכל מקום חוזרת היא גם למקלל, וכל שכן כשהמקלל מקלל על חינוס שעלולות הקללות לחזור אל המקלל.

החולה לא יפרסם חוליו שלא יפתח פיו לשטן.

ולכן מבואר במסכת ברכות דף נה ע"ב פתח אידך ואמר האי מאן דחליש, יומא קמא לא לגלי כי היכי דלא לתרע מזליה, מכאן ואילך לגלי. ביאור. אמרו חז"ל כאשר אדם נעשה חולה ביום הראשון לא יגלה הדבר בכדי שלא יארע מזלו. ואכן כך עשה מעשה רבא שביום הראשון ביקש שלא יגלו לאף אחד על מחלתו כמבואר במסכת נדרים דף מ ע"א. וביאר את הטעם במהרש"א חידושי אגדות מסכת ברכות דף נה ע"ב יומא קמא לא לגלי כי היכי דלא לתרע בו. נראה שהוא ע"פ מ"ש (ברכות יט. ס. וכתובות ח:): אל יפתח אדם פיו לשטן וע"כ יומא קמא דעדיין לא נתחזק החולי בו לא ליגלי כי היכי דלא יפתח פיו לשטן להחזיקו בדבורו:

אפילו העוסק בדבר הלכה מעשה שרב אשי פתח פיו לשטן. עוד מסופר במסכת בבא מציעא דף פח ע"א שאמר מר בנו של אממר לרב אשי לגבי שטרות עיסקא שכותבים מתחילה את החזר הקרן פלוס

דף י"ד ע"ב ועיין בדברינו לאו"ה סי' רצ"ג או' ז' עכ"ל. וכן כתב הש"ה שער האותיות אות שו"ן – שתיקה כזו. עוד יזהר שלא יקלל עצמו בכעס, שבהיכל רביעי מהיכלות הקליפות יש כתות נקראים 'אוררי יום', ואלו לוקחים אותה קללה שקלל עצמו, ומקיימין אותה הם ושלום (זהר ח"ב דף רס"ז ע"א), והוא מאותן שגורמין רעה לעצמן (ראה זהר ח"א דף י"ד ע"ב), וכו' ואמר שם (ברכות שם) לעיל מזה, [שמטעם זה] לא יאמר האבל בצידוק הדין: רבון העולמים, הרבה הטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מני אלפי'. וכן הובא במדרש איכה רבה פרשה ה ד"ה [טז] נפלה עמרת ראשנו. אנטונינום שאל לרבי מאן מאית קדם אנא או את, א"ל אנא, וכו' וכן הוות ליה, כשגגה שיוצא מלפני השליט.

מעשה שהיה כיצד פתח פיו ומת:

וכתב בשו"ת יהודה יעלה (אסאד) ח"א או"ה סימן מה שסיפר על כהן ששאל אותו שפעם ביום כיפור טעה בברכת כהנים, והיה אחד מהקהל שאמר מי יודע אם לא ימות בגלל הטעות של הכהן ביו"כ, ואכן תיכף במוציאי כיפור נפטר, ואותו כהן ליבו נוקפו שמא בגללו מת, והשיבו מהרי"א שאין לו מה לחשוש כי טעות זה מהשמים לעורר את שולחיו לתשובה, אבל אותו אחד פתח פיו לשטן וברית כרותה לשפתיים ולכן מת.

אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך:

עוד מבואר במסכת מגילה דף טז ע"א לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קילל לשרה ונתקיים בזרעה. ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו. ללמדנו שיצחק מה שענינו כבדו ולא יכל לראות לעת זקנתו מפאת קללת אבימלך.

כמו כן גבי בלעם בן בעור שרצה לקלל את עם ישראל. הקדוש ברוך הוא מנע מבלעם לקלל אותם, והפך את הקללות לברכות. אבל ברור שלקללות יש משמעות, אחר למה צריכה ההשגחה העליונה להתערב במילים שיוצאות מפיו של אותו רשע מנוול? את מי הוא מעניין? על אחת כמה וכמה כשהמילים הללו יוצאות מפיו של יהודי, בן לאברהם יצחק ויעקב, נצר לדורי דורות של יהודים. על עם ישראל נאמר שאין כוחו אלא בפה.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

תוקף לשנות לו את השם כי אין משנים שם אלא לחולה בלבד, יום אחד הקניט אותה בעלה על השם דגן לפני אחד מגדולי ישראל והיא ברוב זעמה אמרה בזה"ל רק אם דגן יהיה גוסס אני אקרא לו יוסף חיים, וכשאמר לה שהיא פותחת פה לשמן בזה אמרה לו עוד פעמיים באותו הלשון באמרה כדי שיהיה הזקה, ולא עברו ימים מועטים עד שבנה איבד את ההכרה ונותח בבית החולים והפך לצמח ועשו לו שינוי השם לשם יוסף חיים ויחי.

מעשה עם הבבא סאלי מקלל אינו מצטרף למניין:

מסופר פעם אחת הבבא סאלי בשעות הערב, לקראת תפילת מעריב, היה חסר להם אדם אחד למניין. אחרי שחיכו זמן ארוך, הגיע העשירי. הנוכחים לחשו לבבא סאלי, אפשר להתחיל להתפלל עכשיו". אבל הבבא סאלי השיב, "אל תפריעו למניין שלי". רק אחרי שהאדם האחד עשרה הגיע הסכים להתחיל את התפילה. כשהתפילה הסתיימה שאלו את הבבא סאלי למה הרב לא רצה להתחיל את התפילה כשהאיש העשירי הגיע?" והבבא סאלי השיב לו, "האיש העשירי שהגיע הוא איש מדון ויוכחים שמקלל בתדירות גבוהה אנשים, לכן הוא לא יכול להיחשב במניין שלי"

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד עד כמה ברית כרותה לשפתיים וחבה בכל בית יהודי ברוח התורה להציב תמרור אדום שאותו לא עוברים גם בזמני כעס היות הדיבור בשליטת האדם כל זמן שלא הוציא אותו אבל אחרי שהוציא אותו מפיו כבר אינו שולט עליו אלא המקטרג אשר הוטפו ומקטרג בו והדבר רודפו עד שמענישו רח"ל, ולמרות שברור שהקלל את אשתו או בעלה או ילדיהם או הוריהם אינם מוכנים בשום אופן שה"ו תתבצע הקללה כי הדבר ברור שיגרום להם צער בכפלי כפליים, אך אין הדבר מצייל וזו מציאות ולכן צריך האדם להיות זהיר ונזהר במשנה זהירות בלשונו שלא להוציא מפיו דברים רעים לא על עצמו ולא על אשתו או בני ביתו או אחרים כי ברית כרותה לשפתיים, וכל הפותח פיו לשמן מביא רעה על עצמו ועל בני ביתו ושומר נפשו ישמור את פיו ולשונו מכל רע ולא יאונה לו רע, ומה טוב אם יאמץ מנהג יפה שלמדתי פעם היה בביתי איזה גנן שלמדתי ממנו מסר מאחר ודרכם של הילדים שמתעסקים ואף מפריעים והיה מנהגו כאשר כועס עליהן היה אומר להם ימבורך או ימבורכת תפסיקי וכל שפתו הייתה בלשון של ברכה ובמקום לקלל או לאחל דבר רע היה שנון בפיו רק ברכות ושאלתי מניין מנהג זה ואמר לי שכך אביו למדו שלעולם תברך גם כשאתה כועס תאמר בלשון ברכה וטוב עין יבורך תמיד אל תקרי יבורך אלא יברך תמיד ובה יזכה לכל שפע הברכות אמן.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

